

PRATARMĖ

Mokslinio žurnalo „RES HUMANITARIAE“ XXXI numeris pradedamas taikomosios ir istorinės kalbotyros tyrimais. Daivos PAGOJENĖS ir Vaidos DRUKTEINYTĖS straipsnyje aptariamos lietuvių kalbos kaip negimtosios stiliaus mokymo(si) problemos. Taikant kokybinius metodus, analizuojamos lietuvių kaip negimtosios kalbos stiliaus mokymo(si) nuostatos „Bendruosiuose užsienio kalbos mokymo(si) ir vertinimo metmenyse“ bei lietuvių kaip svetimosios kalbos mokymo(si) turinio apraše „Aukštuma“ ir lyginama su publikuota suaugusiesiems skirta mokomąja medžiaga. Anželika SMETONIENĖ publikacijoje nagrinėja Anoniminio katekizmo (1605) priesaginius veiksmažodžius denominatyvus ir deverbatyvus, t. y. priesagų vedinius iš vardažodžių ir veiksmažodžių. Iš šio šaltinio buvo išrinktos visos priesaginių veiksmažodžių formos ir jų vediniai, nustatytas Anoniminio katekizmo deverbatyvų ir denominatyvų santykis, darybos kategorijos, priesagų dažnumas ir darumas.

Religijos psichologijos tema gvildenama Arvydo RAMONO straipsnyje, kuriame analizuojama amerikiečių psichologo Williama Jameso religinių jausmų samprata, ypač šventumo–sakralumo pojūtis ir jo pritaikymas kasdieniame gyvenime, išryškintas šio autoriaus inovatyvumas psichologijos ir religijos mokslų kontekste.

Pažymėtina, jog šiais, 2023, metais minime Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos šimtmetį, todėl džiugu, kad net trijuose moksliniuose straipsniuose nagrinėjamos dabartinio Mažosios Lietuvos etnografinio regiono kultūrinės aktualijos. Mažosios Lietuvos instrumentinio muzikavimo tradicija 2022 m. buvo pripažinta Nematerialaus kultūros paveldo vertybe ir įtraukta į nacionalinę sąvadą.

Linos PETROŠIENĖS straipsnyje siekiama pristatyti šios folklorinės tradicijos pavidalus ir raidą, apčiuopti veiksnius, turėjusius didžiausią poveikį kaitai ir nykimui, vėlesniam atkūrimui bei tęstinumui. Kristinos BLOCKYTĖS-NAUJOKĖS publikacijoje, pasitelkiant autentišką lietuvininkų medžiagą, analizuojama Mažosios Lietuvos Joninių šventės specifika chronologiniu aspektu, siekiama atskleisti bendruosius šventės raidos etapus ir šiuolaikines papročių transformacijas. Eduardas REMECAS nagrinėja Klaipėdos ir Šilutės miestų 1918–1923 m. išleistų ypatingųjų aplinkybių pinigų temą. Pagrindinis dėmesys yra skiriamas bandymui nustatyti, kada šie pinigai buvo išleisti į apyvartą ir kiek laiko jie cirkuliavo, taip pat nurodyti jų išleidimo priežastis ir pateikti naują informaciją apie šių pinigų kūrimo aplinkybes.

Etninės kultūros, muzikologijos klausimams skirti kiti du mokslininkų straipsniai. Halynos PŠENIČKINOS publikacijoje išsamiai pristatomos ukrainiečių Užgavėnių šventės apeigos ir tradicinės dainos – pereinamojo žiemos–pavasario laikotarpio kalendoriniai papročiai ir visos Užgavėnių savaitės metu skambanti dainuojamoji tautosaka. Volodymyro ŠČYBRIOS (Volodymyr Shchybria) ir Oksanos OVERČIUK (Oksana Overchuk) straipsnyje aptariama Vidurio Dniepro regiono ukrainiečių tradicinės aprangos tyrimų istoriografija. Pagrindinis dėmesys skiriamas šiuolaikinių Kyjivo ir Čerkasų sričių Dnipro upės dešiniojo kranto teritorijai.

Rubrikoje „Jaunųjų mokslininkų darbai“ publikuojami keturi straipsniai, iš kurių trys tęsia folkloristikos, etnologijos temas. Džiugu, kad jaunieji mokslininkai savo straipsnius publikuoja drauge su darbų vadovais. Ernesta VITKUTĖ ir Kristina BLOCKYTĖ-NAUJOKĖ publikacijoje analizuoja vieną populiariausių šiuolaikinių folkloro rūšių – *memus*. Straipsnio aktualumą stiprina šio žanro variantų gausa ir atliktas interneto naudotojų tyrimas, kurio metu išsiaiškintas didžiulis memetikos kūrinių paplitimas tarp įvairaus amžiaus žmonių. Evelina ATMINYTĖ tiria eglutės, kaip šventės simbolio, institucinio įprasminimo pokytį, kuris įvyko pertvarkius valstybinių švenčių kalendorių Lietuvoje sovietinės okupacijos metu. Straipsnyje keliamas tikslas – pasitelkiant antropologo Simono Harrisono pristatytą teorinę prieigą, išnagrinėti konflikto dėl eglutės simbolio apraiškas vaikų periodinėje spaudoje: tarpukario Lietuvos žurnale „Žiburėlis“ ir sovietinės Lietuvos žurnale „Genys“. Akvilės STANKUTĖS publikacijoje pristatomos XX a. vidurio – XXI a. pradžios kino gamybos darbuotojų Lietuvoje tradicijos ir prietarai, paplitę tarp kino gamybos darbuotojų ir dažniausiai skirti sėkmei privilioti, išvengti baimės ir nerimo, susijusio su projektu arba su tuo, ko nenorima, kad įvyktų. Paskutinis šio numerio straipsnis – literatūrologinis. Lilita ŪSELĖ analizuoja dviejų rašytojų kūrinius: lietuvis Kristinos Sabaliauskaitės tetralogiją „Silva rerum“ ir švedės Kerstinos Thorvall trilogiją „Signė istorija“.

Ištyrus šiuos vaidmenis matyti, kad istoriniame literatūros naratyve, nepaisant kūrinių erdvėlaikio, pagrindine semantine ašimi išlieka tradiciniai moters socialinės lyties vaidmenys, kurių neišpildymas suponuoja neigiamą poveikį vaizduojamos moters būviui ir netradicinių vaidmenų radimąsi.

Liaudies išmintis byloja: „Kas skaityti įpras, tas daug naudos knygoje ras.“
Žurnalo sudarytojai linki Jums įdomaus ir naudingo skaitymo!

Leidinio sudarytoja
dr. Kristina Blockytė-Naujokė